ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Γράφει ο **Πάνος Δαμέλος**



Αυτό το κείμενο κανονικά θα αποτελούσε μέρος του προσυνδιασκεψιακού διαλόγου, νομίζω όμως ότι είναι αναγκαίο να τεθούν κάποια πράγματα νωρίτερα. Αν πάμε σε μία 3η Συνδιάσκεψη πόλωσης, με οργανώσεις αποφασισμένες να το τραβήξουν μέχρι τέλους, ακόμη κι αν «στο παρά πέντε» γίνει εφικτή μία σύνθεση, φοβάμαι ότι σε επίπεδο βάσης θα έχουν διαρραγεί οι σχέσεις σε τέτοιο βαθμό που δύσκολα θα υπάρχει η συντροφικότητα που είναι απαραίτητη για την από κοινού εφαρμογή της όποιας απόφασης.

Είμαστε, όπως φάνηκε και από τις διαφοροποιήσεις μετά την τελευταία απόφαση του ΠΣΟ, μάλλον μπροστά στη μεγαλύτερη κρίση που έχει αντιμετωπίσει το εγχείρημα από τη συγκρότησή του το 2009. Ποια είναι λοιπόν τα αίτια; Ποια είναι η κατάσταση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ; Μπορεί – πρέπει να διασωθεί;

Reroute to remain

Χοντρικά οι δύο τάσεις, τα δύο «στρατόπεδα» που σχηματίζονται έχουν βάση το εξής δίπολο: από τη μία η τάση των επιθετικών ανοιγμάτων σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο, των συμμαχιών, της αναμέτρησης με το ζήτημα της κυβερνητικής εξουσίας ως στόχου στρατηγικής σημασίας (;) και από την άλλη αυτή της φοβικής περιχαράκωσης απέναντι σε όποιον στόχο δεν περιγράφεται στα εγχειρίδια της επανάστασης, με την επίκληση μιας επαναστατικής τομής που είναι ασαφής και παραπέμπεται στο μέλλον. Αυτή που φαίνεται να επικρατεί είναι η –εντελώς προβληματική- δεύτερη, αλλά και η πρώτη ρίχνει υπερβολικά το βάρος σε κάποια θέματα και υποβαθμίζει άλλα. Είναι αναγκαία αλλά και απολύτως εφικτή μία ουσιαστική σύνθεση που θα απαντάει σε ένα βαθμό στις βασικές αγωνίες κάθε τάσης της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αλλά κυρίως σε αυτές του ευρύτερου κόσμου της εργασίας – αρκεί βέβαια να υπάρξει η πολιτική βούληση για κάτι τέτοιο, που θα αποτελεί υπέρβαση για κάθε πλευρά.

Το ότι η τωρινή γραμμή μας έχει, αν όχι λάθη, τότε τουλάχιστον σοβαρές ανεπάρκειες θα

πρέπει ως τώρα να είναι σαφές σε όλους. Δεν φαίνεται μόνο από τα πραγματικά άσχημα αποτελέσματα στις κεντρικές εκλογικές μάχες των τελευταίων 2 ετών – τα οποία μπορεί να δικαιολογήσει τελικά μόνο εν μέρει το γεγονός ότι οι εκλογές δεν είναι ευνοϊκό πεδίο για την επαναστατική αριστερά. Φαίνεται και από την έλλειψη οργανωτικής ανάπτυξης, καθώς και από τα προβλήματα που εντοπίζονται στο κίνημα τα τελευταία δύο χρόνια. Με άλλα λόγια, η πολιτική μας πρόταση δεν έχει ως βασικό πρόβλημα το ότι δεν εμπνέει κόσμο να μας ψηφίσει, αλλά κυρίως το ότι δεν πείθει ως ένα συνολικό σχέδιο στο οποίο θα στρατευθούν μαζικά οι εργαζόμενοι.

Ο κόσμος της εργασίας λειτουργεί με βασικό κριτήριο τις υλικές του ανάγκες. Κατανοεί την ανάγκη να φύγει αυτή η κυβέρνηση που προωθεί μια κοινωνική καταστροφή (μάλιστα οι πρώτοι που έριξαν και πάλεψαν στο κίνημα, μαζί με άλλα, το σύνθημα «να πέσει η κυβέρνηση» ήταν οι δυνάμεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ). Όταν όμως στο αμέσως επόμενο ερώτημα, που είναι «και με ποια κυβέρνηση θα αντικατασταθεί αυτή η κυβέρνηση» ή έστω «και μετά τι;» αποφεύγεις πλήρως να δώσεις μία απάντηση από τη δικιά σου σκοπιά (από τη στιγμή που δεν είσαι σε προεπαναστατική κατάσταση ώστε να προκρίνεις ως άμεση λύση την επανάσταση και την ανατροπή και του αστικού κοινοβουλευτισμού), τότε όχι μόνο δυσκολεύεσαι να πείσεις ότι έχεις συνολικό σχέδιο στο οποίο αξίζει να συστρατευθεί κανείς, αλλά αντίθετα στέλνεις κόσμο και οργανωτικά στον ΣΥΡΙΖΑ, με το σκεπτικό «τουλάχιστον να παλέψουμε ώστε ενδεχόμενη κυβέρνηση προερχόμενη από την αριστερά να μην τα προδώσει όλα». Είναι μία γραμμή που θέλει επειγόντως διόρθωση λοιπόν, και δεν καλύπτεται η γύμνια της από όσες επικλήσεις στον αντικαπιταλισμό κι αν κάνει κανείς.

Η στάση «εμείς θα είμαστε εργατική αντιπολίτευση απέναντι σε οποιαδήποτε κυβέρνηση, όποιο πρόγραμμα και να έχει» είναι προβληματική, γιατί εμπεριέχει μια ταυτολογία. Όντως, ο κόσμος (ακόμη και αυτός που δεν ψηφίζει ΑΝΤΑΡΣΥΑ) μας αναγνωρίζει ως το πιο μαχητικό κομμάτι και αναγνωρίζει ότι είμαστε και θα είμαστε στο δρόμο και με αυτήν και με όποια κυβέρνηση αν θεσπίζονται αντιλαϊκά μέτρα – γι’ αυτό άλλωστε μας ψηφίζει και στα σωματεία. Όμως το ερώτημα που θέτει δεν είναι αυτό. Το ερώτημα που θέτει είναι τι προτείνουμε για την επόμενη μέρα, μετά την πτώση αυτής της κυβέρνησης, και τι είμαστε διατεθειμένοι να κάνουμε αν υπάρξει μια κυβέρνηση που ένα τμήμα της θα προσπαθεί να ικανοποιήσει λαϊκές ανάγκες κι ένα άλλο να κάνει χατίρια στο κεφάλαιο (κάπως έτσι βλέπουν την εξέλιξη της όποιας κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ). Η απάντηση του τύπου «θα τα πούμε στο δρόμο», από τον περισσότερο κόσμο εκλαμβάνεται ως φυγομαχία, από άλλους ως ηττοπάθεια (ότι με όποια κυβέρνηση, πάλι Τρόικα θα έχουμε, άρα τίποτα δεν αλλάζει) και σίγουρα δεν απαντά γιατί να ενισχυθεί αυτή η αριστερά και στις κεντρικές πολιτικές μάχες και όχι μόνο στα σωματεία ή στους κοινωνικούς χώρους. Όσο πιο γρήγορα την αφήσουμε

πίσω, τόσο το καλύτερο. Η επαναστατική μας φυσιογνωμία και ο διαχωρισμός από τον ρεφορμισμό δεν θα κριθούν στο αν λέμε ότι δυνητικά θα στηρίζαμε μια κυβέρνηση, θα κριθούν στο πρόγραμμα που θεωρούμε αναγκαίο να έχει αυτή, αλλά και στις υπόλοιπες πλευρές της πολιτικής μας παρέμβασης και πρακτικής.

Άλλωστε, εδώ υπάρχει μια σοβαρή ανακολουθία: η ΑΝΤΑΡΣΥΑ έχει ως βασική θέση το μεταβατικό πρόγραμμα (και έχει κερδίσει από αυτό), αλλά στο ερώτημα «και ποιος θα υλοποιήσει αυτό το πρόγραμμα;» δεν δίνει καμία απάντηση.

Ωστόσο, ξαναγυρνώντας στην ανάγκη και τη δυνατότητα της σύνθεσης, πρέπει να είναι σαφές πια ότι το πρόβλημα δεν λύνεται μέσω κοπτοραπτικής. Ναι, μπορεί να διατυπωθεί μια απόφαση που να είναι λίγο ως πολύ «ικανοποιητική» για τους περισσότερους. Με δεδομένο όμως ότι και παλιότερα πήραμε διάφορες αποφάσεις, οι περισσότερες εκ των οποίων έμειναν στα χαρτιά, είναι ανάγκη να δούμε πιο συνολικά τα προβλήματα και τις προκλήσεις για την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, όχι μόνο για να αποφύγουμε διαλυτικές καταστάσεις αλλά και για να καταφέρουμε μία πραγματική –και όχι απλά διακηρυκτική- επανεκκίνηση του εγχειρήματος. Το πώς λειτουργεί και το πώς θα μπορούσε ή θα έπρεπε να λειτουργεί...

Νάυλον ντέφυα και ψόφια κέφυα

Μπορούμε να είμαστε ικανοποιημένοι από τη λειτουργία της ΑΝΤΑΡΣΥΑ τα τελευταία χρόνια; Είναι ένα εγχείρημα που εμπνέει την ενεργή συμμετοχή ή αντίθετα ενισχύει τις τάσεις αποστράτευσης, ή έστω μονόπλευρης στράτευσης σε κάποιο από τα (όλο και πιο συχνά αποκλίνοντα) σχέδια των επιμέρους οργανώσεων;

Δυστυχώς, ο απολογισμός της ΑΝΤΑΡΣΥΑ (ως ΑΝΤΑΡΣΥΑ και όχι ως δράσεις των οργανώσεων ή μεμονωμένων αγωνιστών) είναι πολύ φτωχός, τόσο σε επίπεδο κεντρικών πολιτικών πρωτοβουλιών όσο και στο στοιχειώδες επίπεδο του κινηματικού συντονισμού του δυναμικού της. Η πρόσφατη διαδήλωση για το γήπεδο στη Ν. Φιλαδέλφεια ίσως να ήταν και η πρώτη κινηματική πρωτοβουλία της ΑΝΤΑΡΣΥΑ μετά την απαγορευμένη διαδήλωση για την ελληνική προεδρία της ΕΕ στις αρχές του χρόνου – αναφέρομαι σε κινητοποιήσεις στις οποίες είχαμε καθοριστικό ρόλο στη διοργάνωσή τους και όχι σε κινητοποιήσεις στις οποίες θα συμμετείχαμε είτε υπήρχε η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είτε όχι. Πόσο φτωχός απολογισμός για μια δύναμη που έχει τόσες δυνατότητες για συντονισμό ενός σημαντικού αγωνιστικού δυναμικού, αλλά και που έχει ως στόχο την οργάνωση του λαού για την αντίσταση και την αντικαπιταλιστική ανατροπή!

Οι οργανώσεις, αντί να επιτρέψουν στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ να αποκτήσει δική της ζωή και να ξεδιπλώσει την (πολλαπλάσια από τη δική τους) δυναμική, δεν έχουν τολμήσει να απαγκιστρωθούν στο ελάχιστο από τους δικούς σχεδιασμούς. Το αποτέλεσμα είναι αντί η ΑΝΤΑΡΣΥΑ να έχει πάρει πρωτοβουλίες σε κάθε μέτωπο, να έχει μετατοπίσει το κέντρο των αποφάσεων στις Τοπικές και Κλαδικές Επιτροπές, να έχει παλέψει για την ανώτερη σύνθεση των πλούσιων προβληματισμών και αναζητήσεων στο εσωτερικό της και την ολόψυχη στράτευση των μελών της σε ένα πολύπλευρο σχέδιο, αντίθετα να έχει περιοριστεί σε μία μίζερη, γραφειοκρατική λειτουργία όπου η κάθε οργάνωση μάλλον προσπαθεί αέναα να μπλοκάρει το σχέδιο της άλλης για να επικρατήσει το δικό της. Όταν φαίνεται να έχει εδραιωθεί μία τέτοια ταυτότητα για την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, είναι παράλογο να αυξάνονται η γκρίνια και οι τάσεις φυγής; Εδώ που τα λέμε, μάλλον υγιής αντίδραση είναι.

Υποτιμήθηκαν –και υπονομεύτηκαν- οικτρά οι δυνατότητες της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ενδεχομένως από μία στρεβλή ανάγνωση της σχέσης κόμματος-μετώπου, όπου «κατά τας Γραφάς» το επαναστατικό κόμμα λειτουργεί με δημοκρατικό συγκεντρωτισμό και συμμετέχει σε ένα ευρύτερο μέτωπο. Ας μην μπούμε στη συζήτηση για το τι σημαίνει ένα σύγχρονο επαναστατικό κόμμα, αν πρέπει να είναι πολυτασικό (και άρα πιο κοντά στην ίδια την ΑΝΤΑΡΣΥΑ παρά σε κάποια από τις οργανώσεις της), αν η λογική του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού και του «ατομικού που υποτάσσεται στο συλλογικό» είχε ή όχι καθοριστική συμβολή στον γραφειοκρατικό εκφυλισμό της Σοβιετικής Ένωσης, αν το αναγκαίο πολιτικό μέτωπο-συμμαχία περιορίζεται ανεξαρτήτως συνθηκών στις επαναστατικές-αντικαπιταλιστικές δυνάμεις κλπ. Ακόμη κι αν κάποιες οργανώσεις της ΑΝΤΑΡΣΥΑ βλέπουν στον εαυτό τους, έστω και δυνητικά, το σύγχρονο επαναστατικό κόμμα της εργατικής τάξης, αυτό και πάλι δεν δικαιολογεί τη σημερινή λειτουργία του μετώπου. Το επαναστατικό κόμμα προσπαθεί να ***κερδίσει*** την ηγεμονία μέσα στις διεργασίες του ευρύτερου μετώπου με την αγωνιστικότητά του και την ορθότητα της γραμμής του, όχι με γραφειοκρατικά τερτίπια. Άλλωστε, είναι γνωστό και εκφράζεται συχνά και δημόσια ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις εντός των οργανώσεων, οι οποίες συνήθως πνίγονται και δεν εκφράζονται μέσα στις διαδικασίες της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της ελλιπούς λειτουργίας είναι η παρέμβαση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στο αντιφασιστικό μέτωπο. Ως ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αυτή είναι μηδαμινή. Παρά το ότι συγκεντρώνει ένα ζωτικής σημασίας δυναμικό που συμμετέχει ενεργά όπου υπάρχει αντιφασιστική συλλογικότητα, παρά το ότι αυτό το δυναμικό αν συντονιζόταν αποτελεσματικά θα μπορούσε να παίξει καταλυτικό και ενοποιητικό ρόλο για όλο το αντιφασιστικό κίνημα, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ δεν έχει δημιουργήσει καν συντονιστική γραμματεία για το θέμα! Όχι ότι η γραμματεία συνδικαλιστικού που δημιουργήθηκε έχει να επιδείξει και τίποτα ιδιαίτερο. Σε επίπεδο κορυφής οι οργανώσεις «συμφωνούν ότι διαφωνούν» και συνεχίζουν να κάνουν (ή να μην κάνουν) η καθεμία τα δικά

της. Αποτέλεσμα: μια ΑΝΤΑΡΣΥΑ-φάντασμα αυτού που θα μπορούσε να είναι, μια ΑΝΤΑΡΣΥΑ που κάθε μέρα που περνάει προδίδει τις ελπίδες και τις προσδοκίες που είχε δημιουργήσει για «μια άλλη αριστερά».

Αχ, νά' σουν αλλιώς

Τι κάνουμε λοιπόν; Χρειάζεται η ΑΝΤΑΡΣΥΑ; Φυσικά! Αυτή η συνάντηση ιστορικών ρευμάτων που (θα μπορούσαν να) αλληλοσυμπληρώνονται, αυτό το πλούσιο δυναμικό που εξασφαλίζει μία στοιχειώδη μαζικότητα ώστε να μπορέσουμε να ασκήσουμε πραγματικά πολιτική (γιατί η εργατική πολιτική δεν είναι ζήτημα φαεινών ιδεών ούτε επικοινωνιακών τρικ – αλλιώς κάνει πολιτική το Ποτάμι κι αλλιώς η επαναστατική αριστερά) είναι αναντικατάστατη. Όμως το ερώτημα είναι ***ποια*** ΑΝΤΑΡΣΥΑ χρειάζεται. Γιατί αυτή η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, των ελάχιστων πρωτοβουλιών, του ανεπαρκούς συντονισμού, της φοβικής στάσης απέναντι στα επίδικα της περιόδου, της περιχαράκωσης και της γραφειοκρατικής λειτουργίας, συγνώμη αλλά πολύ εύκολα μπορεί να αμφισβητηθεί το πόση και ποια πολιτική χρησιμότητα έχει. Και οι οργανώσεις ή τα μέτωπα είναι εργαλεία που κρίνονται ακριβώς από την πολιτική τους χρησιμότητα – μια επίπλαστη «ενότητα για την ενότητα» δεν θα έπρεπε να μας λέει τίποτα. Μπορούμε λοιπόν να φανταστούμε την ΑΝΤΑΡΣΥΑ αλλιώς; Μια ΑΝΤΑΡΣΥΑ που αντί να δημιουργεί γκρίνιες και τάσεις φυγής, θα ενέπνεε κι άλλους να συμμετέχουν, τόσο σε επίπεδο αγωνιστών όσο και σε επίπεδο οργανώσεων;

Μια επισήμανση είναι εδώ αναγκαία: προφανώς και το βασικό θέμα είναι η οικοδόμηση κινήματος. Όμως το δυναμικό που σήμερα στρατεύεται στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, οργανωμένο και «ανένταχτο», είναι (αποδεδειγμένα) πρωτοπόροι αγωνιστές του κινήματος και αυτό μπορούν να το κάνουν και μέσα από τα σχήματά τους, τις πρωτοβουλίες και τα μέτωπα – το έκαναν και πριν δημιουργηθεί η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και θα το έκαναν ακόμη κι αν αυτή δεν υπήρχε. Για την ακρίβεια, όπως τα περιγράψαμε παραπάνω, και όσο υπάρχει η ΑΝΤΑΡΣΥΑ συνέχισαν να το κάνουν περίπου όπως και πριν (εφόσον οι αντίστοιχες γραμματείες της ΑΝΤΑΡΣΥΑ δεν λειτούργησαν πραγματικά ή δεν συγκροτήθηκαν καν). Οπότε, ενώ πράγματι έχουμε αφήσει ανεκμετάλλευτες τις δυνατότητες συντονισμού του κινηματικού μας δυναμικού που παρέχει η ύπαρξη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, και όσο κρίσιμη ή πρωτεύουσα κι αν είναι για μια επαναστατική αριστερά που σέβεται τον εαυτό της η συζήτηση για το κίνημα και πώς θα ξεπεραστεί η κινηματική ύφεση που περιγράφεται στην απόφαση του ΠΣΟ και ζούμε όλοι μας, αυτή η συζήτηση είναι μέρος μόνο του ερωτήματος «τι την χρειαζόμαστε την ΑΝΤΑΡΣΥΑ».

Γίνε η (επαναστατική) αλλαγή που θες να δεις στον κόσμο…

Ας φανταστούμε λοιπόν –κι ας δημιουργήσουμε- μία ΑΝΤΑΡΣΥΑ που θα υιοθετούσε μια τέτοια, μη πασιφιστική εκδοχή αυτού του ρητού. Ωραία, όλοι συμφωνούμε ότι η εκλογική αναμονή που καλλιεργεί ο ΣΥΡΙΖΑ με τις συνεχείς προβλέψεις για ομαλή κοινοβουλευτική αλλαγή «σε 3-4 μήνες» (εδώ και δύο χρόνια το ακούμε αυτό από την Αυγή, από τον Ιούνη του 2012!) είναι καταστροφική για το εργατικό κίνημα και διευκολύνει τον συμβιβασμό, την επανάπαυση, την παραίτηση. Συμφωνούμε ότι «δεν πέφτουν έτσι οι κυβερνήσεις». Τότε, αφού συμφωνούμε ότι πέφτουν όταν δεν μπορούν πια να κυβερνήσουν, όταν οι «από κάτω» δεν θέλουν πια να κυβερνηθούν με αυτόν τον τρόπο και αντιδρούν, γιατί δεν φροντίζουμε με τη δική μας πρακτική, με το δικό μας παράδειγμα, να πάμε τα πράγματα σε μία τέτοια κατεύθυνση; Είναι δυνατόν για παράδειγμα να έρχεται η τρόικα να ζητήσει νέα μέτρα, και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ να μην είναι εκεί, αντιδρώντας και καλώντας τον λαό να έρθει μαζί της; Όταν σχεδιάζεται κάποιο νομοσχέδιο που έχει να κάνει με απολύσεις, μειώσεις μισθών ή ξεπουλήματα, γιατί η ΑΝΤΑΡΣΥΑ να μην κάνει κατάληψη στο αντίστοιχο Υπουργείο, καλώντας και την υπόλοιπη αριστερά να ενωθεί μαζί της και να στηρίξει την κινητοποίηση; Γιατί δεν έχουμε πάει ακόμα να χτίσουμε την είσοδο των γραφείων του ΤΑΙΠΕΔ; Ναι, μπορεί κάποιοι να διωχθούμε, ακόμα και να πάμε φυλακή με τέτοιες ενέργειες. Ε, και; Τι διάολο επαναστατική αριστερά είμαστε; Αντίθετα, θα έλεγα ότι το να μη νιώθεις αυτή την απειλή σε μια τέτοια περίοδο, είναι ίσως ενδεικτικό του ότι το σύστημα δε νιώθει ιδιαίτερη απειλή από σένα… κι αυτό είναι σοβαρό πρόβλημα για τον χώρο. Προσωπικά προβληματίστηκα πάρα πολύ από το γεγονός ότι η ΑΝΤΑΡΣΥΑ δεν είχε συγκροτημένη παρουσία στη διαδήλωση συμπαράστασης στην απεργία πείνας των φυλακισμένων ενάντια στις φυλακές τύπου Γ΄, πέρα από μεμονωμένους συντρόφους. Ξέχασαν λοιπόν, σε αυτόν μάλιστα τον τόπο, οι κομμουνιστές τις φυλακές;

Αλλά και ο τρόπος που λειτουργούμε και αποφασίζουμε πρέπει να δίνει το παράδειγμα της κοινωνίας για την οποία παλεύουμε. Άρα καθόλου δεν αρμόζει στο εγχείρημά μας μια γραφειοκρατική λειτουργία, με τοπικές-κλαδικές επιτροπές που ή υπολειτουργούν, ή στην καλύτερη μπορούν να αποφασίσουν μόνο για τοπικά ζητήματα, αποκομμένα από την κεντρική πολιτική παρέμβαση του σχήματος. Ακόμα και η (θεωρητικά ετήσια) Συνδιάσκεψη, το ανώτερο, υποτίθεται, όργανο της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, έχει υποβαθμιστεί με απαράδεκτο τρόπο: Οι δεκάδες τροποποιήσεις που κατατέθηκαν από μέλη και επιτροπές της ΑΝΤΑΡΣΥΑ επί του κειμένου των θέσεων παραπέμφθηκαν στην ΚΣΕ και τελικά δεν συζητήθηκαν –ούτε φυσικά ενσωματώθηκαν- ποτέ! Αντίστοιχα τα οργανωτικά ζητήματα παραπέμφθηκαν στο ΠΣΟ, το οποίο ακόμα και σήμερα, 13 μήνες μετά, δεν έχει πάρει αποφάσεις γι’ αυτά.

Ξαναγυρνάμε στο «μεταβατικό πρόγραμμα», το οποίο έδωσε μεγάλη ώθηση στην ύπαρξη και στην πολιτική απήχηση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Τέσσερα χρόνια μετά, το μεταβατικό πρόγραμμα

είναι επίκαιρο όσο ποτέ αλλά έχει παραμείνει στάσιμο. Δεν έχει δουλευτεί, ως όφειλε, ούτε πώς εξειδικεύεται σε συγκεκριμένους τομείς (παρότι π.χ. στην αγροτική παραγωγή και στο δημόσιο είχαν αρχίσει τέτοιες επεξεργασίες), ούτε πώς εξειδικεύεται σε επίπεδο αντι-θεσμών (τι σημαίνει εργατικός έλεγχος σε ένα νοσοκομείο, σε ένα Υπουργείο, σε μια τράπεζα;). Αυτή η συζήτηση θα μπορούσε να πλουτίσει την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, να κάνει τα στοιχεία του μεταβατικού προγράμματος πιο «απτά» και κανονικά είναι συζήτηση που πρέπει να διεξαχθεί εν όψει της Συνδιάσκεψης. Και κάτι τέτοιο φυσικά και δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα επεξεργασιών σε κλειστά γραφεία και συνεννοήσεων κορυφής, αλλά απαιτεί μία άλλης ποιότητας δημοκρατία στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, λειτουργίες που πραγματικά να αφήνουν ελεύθερο το πεδίο στη βάση, στο εργατικό δυναμικό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ (και όχι μόνο) να παράξει πολιτική. Η τύχη των τροποποιήσεων που κατέθεσαν τα μέλη μας στις θέσεις για τη 2η Συνδιάσκεψη είναι χαρακτηριστική για το πόσο μακριά είμαστε από ένα τέτοιο, προωθητικό και παραγωγικό, γειωμένο στις ανάγκες και τις αγωνίες του κόσμου της εργασίας μοντέλο λειτουργίας.

Δεν είναι κάτι που θα έπρεπε, τελικά, να μας προκαλεί εντύπωση. Η ουσιαστική οργανωτική συγκρότηση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, η «ΑΝΤΑΡΣΥΑ των μελών» για την οποία κάποιοι επιμένουμε, δεν θα προχωρήσει ποτέ όσο δεν υπάρχει α) ένα ολοκληρωμένο πολιτικό σχέδιο που να εμπνέει την πεποίθηση ότι αξίζει να το παλέψουμε σοβαρά όλοι μαζί και β) η πολιτική βούληση από τις οργανώσεις, να παραχωρήσουν μέρος της λειτουργίας και των «εξουσιών» της οργάνωσης για χάρη της λειτουργίας και των αποφασιστικών δομών της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Αλλιώς, όσο καλό οργανωτικό κι αν φτιάξουμε, στα χαρτιά θα μείνει. Το ερώτημα είναι: έχουμε καταλάβει όλοι ότι ή θα πάμε σε μία τέτοια ουσιαστική τομή στη λειτουργία μας, που δεν θα αφήσει τίποτα όπως πριν ούτε στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ ούτε στην εσωτερική λειτουργία των οργανώσεων, ή θα συνεχιστεί αυτή η εκφυλιστική πορεία, μέχρι να φτάσουμε να αναρωτιόμαστε γιατί υπάρχει η ΑΝΤΑΡΣΥΑ – αν δεν έχει καταφέρει να διασπαστεί σε κεντρικό επίπεδο νωρίτερα; Κατανοούν και οι οργανώσεις ότι ένα νέο οργανωτικό και πολιτικό άλμα θα βοηθήσει και τις ίδιες, οι οποίες μόνο μέσα σε μία ανώτερη σύνθεση και σε έναν ζωντανό και μαζικό χώρο δοκιμάζουν πραγματικά τη γραμμή τους; Έχουν ξεχάσει το επίπεδο της παρέμβασής τους πριν και αφού συγκροτήθηκε η ΑΝΤΑΡΣΥΑ; Καταλαβαίνουν ότι έχουμε φτάσει (εδώ και καιρό!) στο σημείο όπου το εγχείρημα ή προχωράει ή αποσυντίθεται, και ότι το μόνο σίγουρο είναι ότι αυτή τη στιγμή δεν προχωράμε;

Αν έχουν γίνει αντιληπτά όλα αυτά, ας δούμε τι θα μπορούσε να λέει πολιτικά μία ΑΝΤΑΡΣΥΑ στην οποία θα μπορούσαμε ξανά να επενδύσουμε τις ελπίδες μας, χωρίς φόβους και αλληλοκατηγορίες ούτε για σεχταρισμό και φυγομαχία, ούτε για ροπή προς τον ρεφορμισμό και την ενσωμάτωση.

Συντακτική συνέλευση για την εργατική δημοκρατία, για να περάσει ο πλούτος και η εξουσία στα χέρια των εργαζομένων

Ενώ λέμε «να περάσει ο πλούτος και η εξουσία στα χέρια των εργαζομένων», στην πραγματικότητα δεν έχουμε καταφέρει να το κάνουμε κάτι χειροπιαστό, να ξεφύγει από ένα αόριστο σύνθημα. Αν δουλεύουμε για την επαναστατική τομή, για το ξεπέρασμα του αστικού κοινοβουλευτισμού, πρέπει να αρχίσουμε να περιγράφουμε και τι είναι αυτό που θέλουμε να τον διαδεχθεί. Για να γίνει κτήμα το όραμά μας από ευρύτερες μερίδες του κόσμου και μαζικό αίτημα, πρέπει πρώτα να το διατυπώσουμε, στο βαθμό έστω που αυτό είναι δυνατό τη δεδομένη στιγμή. Είναι σοβαρή ανεπάρκεια για την ΑΝΤΑΡΣΥΑ το ότι δεν έχει καταφέρει ακόμα να μιλήσει απλά και κατανοητά για το «μετά την ανατροπή, τι;» και που άφησε το αίτημα της συντακτικής συνέλευσης σε δυνάμεις όπως το ΕΠΑΜ, που φυσικά δεν αμφισβητούν τον αστικό χαρακτήρα του συντάγματος. Στις πλατείες το 2011 θα έπρεπε να έχουμε πάει με μία τέτοια πρόταση. Όμως έστω και τώρα οφείλουμε να διατυπώσουμε τη σκέψη μας για την οργάνωση της κοινωνίας, για τον στραγγαλισμό του κεφαλαίου, για την εργατική εξουσία, για τον «εργατικό έλεγχο» και με ποιες μορφές ασκείται, ή τουλάχιστον για την πρώτη φάση προσπάθειας εφαρμογής όλων αυτών. Ένα τέτοιο αίτημα θα αποκρυστάλλωνε τον αντισυστημικό μας χαρακτήρα και θα έκανε εντελώς σαφή τον διαχωρισμό μας από τον ρεφορμισμό, ο οποίος ποτέ δεν θα αμφισβητούσε πραγματικά το αστικό σύνταγμα.

Άντε πάλι με την αριστερή κυβέρνηση…

…αλλά τι να κάνουμε, αφού μας απασχολεί κι εμάς και όλο τον κόσμο, ας το ξανασυζητήσουμε. Λοιπόν, ο τρόπος που μπαίνει και από τις δύο τάσεις που διαμορφώνονται είναι προβληματικός. Θα έλεγα μάλιστα ότι εμπεριέχει και στις δύο περιπτώσεις έναν φετιχισμό ή μια εμμονή με την κυβερνητική εξουσία, στάση που κάθε άλλο παρά αρμόζει στην επαναστατική αριστερά. Είναι λάθος τόσο το να μπαίνει το ζήτημα μιας εκλεγμένης αριστερής κυβέρνησης με το πρόγραμμά μας ως «στρατηγικού χαρακτήρα» στόχος και ως βασική επιδίωξη σε μία περίοδο όπου δεν υπάρχει τέτοια προοπτική (ούτε κάποια θεωρία που να λέει ότι μια τέτοια κυβέρνηση ταυτίζεται με την επανάσταση ή έστω την αντικαπιταλιστική ανατροπή, άρα ως τακτικού χαρακτήρα στόχος μπορεί μόνο να τίθεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης διαδικασίας μετασχηματισμού), όσο και το να θεωρούμε πως η επαναστατικότητά μας καθορίζεται από το πόσο «αμόλυντοι» θα μείνουμε από το πεδίο της κυβερνητικής εξουσίας συνολικά. Πρέπει να αντιμετωπίσουμε το θέμα νηφάλια, ούτε με αφορισμούς, ούτε με προσκόλληση σε αυτό: η κυβερνητική εξουσία είναι απλά ένα μέρος της συνολικής πολιτικής εξουσίας. Μας ενδιαφέρει στο βαθμό που μπορεί να βοηθήσει το

συνολικό μας σχέδιο να προχωρήσει. Αν υπάρχουν οι δυνατότητες, το καταλαμβάνουμε με τους δικούς μας όρους. Αν μπορούμε να αποσπάσουμε από άλλες κυβερνήσεις δεσμεύσεις που να είναι σε πραγματικά ρηξιακή κατεύθυνση, το κάνουμε.

Είναι φυσικά σωστή η παρατήρηση ότι κόμματα της αριστεράς σε αρκετές περιπτώσεις βοήθησαν στη σταθεροποίηση του συστήματος συμμετέχοντας σε κυβερνήσεις. Είναι όμως όλες οι περιπτώσεις τέτοιες; Για παράδειγμα, μία κυβέρνηση που θα προσπαθούσε, με την απαραίτητη στήριξη του λαϊκού κινήματος, να εφαρμόσει το αντικαπιταλιστικό-μεταβατικό πρόγραμμα που προτείνουμε, κρίνουμε ότι θα ήταν μία κυβέρνηση «σταθεροποίησης του συστήματος», διαχείρισής του «υπό την κυριαρχία του κεφαλαίου»; Τότε μάλλον δεν πιστεύουμε ιδιαίτερα ούτε στην αντικαπιταλιστικότητα, ούτε στη μεταβατικότητα του προγράμματος... Αν ισχύει κάτι τέτοιο, ας το πουν καθαρά όσοι το υποστηρίζουν.

Γενικά τα πράγματα με το ζήτημα της εξουσίας θα έπρεπε να μπορούμε να τα δούμε κάπως πιο απλά: Έχουμε ένα πρόγραμμα το οποίο θεωρούμε απαραίτητο να υλοποιηθεί ώστε να υπάρξει φιλολαϊκή, φιλοεργατική διέξοδος από την κρίση. Ε, θα πάμε και θα διεκδικήσουμε την υλοποίησή του σε όποιο πεδίο μπορούμε! Από «πάνω» μέχρι «κάτω». Αν προκύψει το ενδεχόμενο δημιουργίας κυβέρνησης με βάση αυτό το πρόγραμμα, φυσικά και θα τη στηρίξουμε. Αλλά και απέναντι σε άλλες, «αριστερόστροφες» κυβερνήσεις, θα πρέπει να μπορούμε να κρίνουμε κατά περίπτωση και να δίνουμε ανοχή υπό όρους, αν θεωρούμε ότι έστω και ανολοκλήρωτα μπορούμε έτσι να αποσπάσουμε δεσμεύσεις που είναι σε φιλολαϊκή κατεύθυνση και καλύπτουν πλευρές του προγράμματός μας. Γιατί π.χ. σήμερα μία κυβέρνηση που θα έκανε στάση πληρωμών, θα εθνικοποιούσε τις τράπεζες και θα μας έβγαζε από το ευρώ, χωρίς να λέμε ότι αυτά επαρκούν, θα ήταν μια κυβέρνηση «σταθεροποίησης του συστήματος» ή μία κυβέρνηση που θα δημιουργούσε ευνοϊκότερες συνθήκες για να προχωρήσει η υλοποίηση και του υπόλοιπου προγράμματός μας, κάτω από την πίεση του κινήματος; Άρα θα έπρεπε ή όχι να της δώσουμε «ψήφο ανοχής» σε πρώτη φάση, διατηρώντας το δικαίωμα να την αποσύρουμε και να προσπαθήσουμε να ρίξουμε την κυβέρνηση αν και όταν επιχειρήσει νέους συμβιβασμούς με την αστική τάξη; Κι όλα αυτά, οικοδομώντας ρωμαλέο κίνημα με αντιθεσμούς που θα βάζει άλλους όρους στην όποια κυβέρνηση και στις όποιες παλινωδίες; Αν θέλουμε να κάνουμε πολιτική, αν θέλουμε να αλλάξουν τα πράγματα στην κατεύθυνση που λέμε, ναι, θα έπρεπε. Όχι ότι η κυβέρνηση που θέλει να συγκροτήσει η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ θα δεχόταν ποτέ τέτοιους όρους. Όμως η δική μας στάση πρέπει να είναι αυτή, χωρίς ετεροκαθορισμούς, για να είναι η θέση μας καθαρή όχι προς τα επιτελεία του ΣΥΡΙΖΑ, προφανώς, αλλά προς τον κινηματικό κόσμο που θέλει να στρατευτεί σε μια πραγματική κατεύθυνση ρήξης. **Συνοπτικά:**

• Βασική επιδίωξη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ η ανατροπή του πολιτικοοικονομικού συστήματος με συντακτική συνέλευση για την πραγματική δημοκρατία των εργαζομένων και την πλήρη εφαρμογή του προγράμματός μας.
• Προεπαναστατικά, ναι σε κυβέρνηση που θα επιχειρήσει να εφαρμόσει το πρόγραμμά μας, θα οξύνει τις αντιθέσεις του συστήματος και θα πυροδοτήσει επαναστατικές εξελίξεις.
• Σε ενδεχόμενη αριστερόστροφη κυβέρνηση, ανοχή μόνο εφόσον είναι σε ρηξιακή, φιλολαϊκή κατεύθυνση με συγκεκριμένες δεσμεύσεις που να καλύπτουν πλευρές του προγράμματός μας, επιμένοντας παράλληλα για την ανάγκη εφαρμογής του στο σύνολό του.
• Ούτως ή άλλως οικοδόμηση ρωμαλέου κινήματος με μορφές δυαδικής εξουσίας και αντιθεσμούς που θα επιβάλλουν τον εργατικό έλεγχο και θα δημιουργούν τα δικά τους τετελεσμένα, ανοίγοντας το δρόμο για μια πραγματική επαναστατική διαδικασία.

Της συμπόρευσης το μέτωπο

Άλλο κομβικό ζήτημα που οδηγεί σε κρίση την ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι αυτό των συμμαχιών, της λεγόμενης «μετωπικής συμπόρευσης» και των διαφωνιών που έχουν προκύψει. Για να το πούμε απλά, το ζήτημα των συμμαχιών καθορίζεται από τι θέλεις να πετύχεις. Αν ο στόχος είναι η δημιουργία μαζικού πόλου με αντικαπιταλιστική κατεύθυνση, όσο γενικόλογο και μάλλον αυτοαναφορικό κι αν ακούγεται αυτό, ε, δεν μπορούμε να πούμε και ότι είμαστε σε ιδιαίτερα καλή κατεύθυνση: Η προσπάθεια συμπόρευσης με τις οργανώσεις τις οποίες θεωρούσαμε πιο κοντινές μας ναυάγησε, με τον τρόπο που επιχειρήθηκε, ενώ ακόμα και στο εσωτερικό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ακούμε συχνά κατηγορίες τύπου «να πάτε στον ΣΥΡΙΖΑ αφού θέλετε». Αυτή σίγουρα δεν είναι εικόνα χώρου που συγκροτεί ευρύτερο πόλο, οπότε πρέπει να δούμε κι εδώ αλλιώς τα πράγματα.

Εφόσον το ζήτημα των συμμαχιών έχει να κάνει με το τι θέλεις να πετύχεις, συνδέεται άμεσα με το θέμα της εξουσίας με το οποίο καταπιαστήκαμε στην ακριβώς προηγούμενη ενότητα. Υιοθετώντας μία καθαρή θέση, όπως αυτή διαμορφώνεται στα τέσσερα bullets, μπορούμε αρκετά εύκολα να λύσουμε και το ζήτημα των συμμαχιών. Σε πρώτο επίπεδο, διεύρυνση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ με όσες δυνάμεις και αγωνιστές συμφωνούν στον στόχο της ανατροπής του συστήματος και της συντακτικής συνέλευσης. Σε δεύτερο επίπεδο, μία πιο χαλαρή συμμαχία με όσες δυνάμεις, χωρίς να συμφωνούν με τον στόχο της επαναστατικής τομής όπως μπαίνει από εμάς, συμφωνούν με το πρόγραμμά μας. Αυτή η συμμαχία χρειάζεται για να παλέψεις για τον 2ο, τον 3ο και τον 4ο στόχο με την ευρύτερη δυνατή συγκέντρωση δυνάμεων. Άρα:

• Βαθύτερη και διευρυμένη ενότητα των επαναστατικών δυνάμεων ως ΑΝΤΑΡΣΥΑ,

δημοκρατική συγκρότηση και εμβάθυνση στον επαναστατικό στόχο.
• Χαλαρή συμμαχία με όσες δυνάμεις συμφωνούν στο μεταβατικό πρόγραμμα και στη στάση απέναντι στο κυβερνητικό ζήτημα και το κίνημα, κρατώντας η κάθε μία τον ξεχωριστό της λόγο και προσέγγιση.

Επίλογος

Προφανώς σε κάθε έναν από τους παραπάνω τομείς θα μπορούσαν να γραφτούν πολύ περισσότερες και πιο αναλυτικές προτάσεις. Προσπάθησα να βάλω κάποιους πολύ βασικούς κεντρικούς άξονες για μία ΑΝΤΑΡΣΥΑ η οποία θα μπορούσε να μας εμπνεύσει ξανά, για μία ουσιαστική επανεκκίνηση. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν είναι εύκολη υπόθεση. Έρχεται σε σύγκρουση με τους σχεδιασμούς ηγεσιών αλλά και με τις μικροεξουσίες που σαφώς θα χάνονταν αν η ΑΝΤΑΡΣΥΑ είχε μία πραγματικά μαζική γραμμή, αν είχε πραγματικά δημοκρατική λειτουργία, αν ήταν ένα μέσο για να παράξουν πολιτική πραγματικά τα μέλη της μέσα από Τοπικές-Κλαδικές Επιτροπές και ομάδες-γραμματείες για το συνδικαλιστικό, το αντιφασιστικό κ.ο.κ. Εδώ λοιπόν θα αναμετρηθούμε με το ζήτημα της αυτοϋπέρβασης, του ξεβολέματος, του «σπασίματος αυγών» ώστε να γίνει η ΑΝΤΑΡΣΥΑ πραγματικό εργαλείο στα χέρια του κινήματος και στην υπηρεσία της επανάστασης και της αντικαπιταλιστικής ανατροπής. Εδώ, εν τέλει, θα κριθεί και ο επαναστατικός (ή μη) χαρακτήρας του εγχειρήματος: Στο αν μπορεί να επαναστατήσει απέναντι στον σημερινό, κακό του εαυτό...

Υ.Γ.: Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συντρόφους και τις συντρόφισσες που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, εκούσια ή ακούσια συνέβαλαν στη διαμόρφωση του παρόντος κειμένου, και ιδιαίτερα στη Δέσποινα Κουτσούμπα για τις εποικοδομητικές συζητήσεις μας το τελευταίο διάστημα.